

Късопръст ястреб *Accipiter brevipes*

Описание на вида

Мигрира през страната на малки групи (пролет и есен) или на ята (есен) достигащи 100-150 птици. Пикът на прелета е около средата на месец септември. Ятата не летят на голяма височина (150 -200 м), наблюдавани са и есенни придвижвания в посока североизток (Черноморско крайбрежие) без да са установявани после птици мигриращи на юг през същото място.

Сн. Torsten Prohl

Степен на проученост, обзор на наличната информация и принос на проекта

В България миграцията е целенасочено проучвана след 1977 г. (Laine, 1978). но няма много данни за късопръстия ястреб. По-добре е проучена есенната миграция на вида. В периода 1979 до 2003 г. (с изключение на 1994, 1995, 1997 и 2000 г.) е проучен есенния му прелет в района на Атанасовското езеро, като за 24-годишния период са регистрирани числености от 1 (1980 г.) до 457 (2003 г.) индивида за миграционен сезон (Michev et al., 2011). Според това проучване миграцията на късопръстия ястреб започва от последната десетдневка на август и продължава до края на септември, като най-интензивна е във втората половина на септември (между 14 и 24 септември). През 1997 г. при целево проучване на есенната миграция в района на местността „Пода“ в източната част на Мандренското езеро са отчетени 2 късопръсти ястреба за един миграционен сезон (НБОИ, 2012), като през същата година на Атанасовско езеро не е провеждано проучване на есенната миграция. При проучване на есенната миграция в района на Котел в Стара планина през 1998 г. са наблюдавани 10 късопръсти ястреби за миграционния сезон. Миграция на късопръсти ястреби е наблюдавана в района на Балчик през 2003 г. при целенасочено проучване на миграцията, свързано с намерения за развитие на ветропаркове, като за един миграционен сезон са установени да прелитат 55 индивида (НБОИ, 2012). През есента на 2004 г. в рамките на целенасочено проучване на есенната миграция в Източна България, паралелно на 9 наблюдателни точки за целите на Natura 2000, миграция на късопръст ястреб е установена в района на Добруджа при Българево (65 индивида), Горичане (1 инд.), Балчик (105 инд.), Рогачево (60 инд.), в Източна Стара планина – при селата Баня (11 инд.) и Паницово (23 инд.), при село Мадара (1 инд.), района на Созопол при село Равадиново (18 инд.) и в Странджа при Малко Търново (13 инд.) (BSPB, 2005). Най-голям брой мигриращи късопръсти ястреби през този миграционен сезон са наблюдавани при Балчик. При това проучване е установено, че през 2004 г. миграцията на късопръстия ястреб започва от първата десетдневка на август (9 август) и продължава до 21 октомври с пикови числености на мигриращите птици в първите дни на септември и в средата на месеца. През 2005 г. при проучването на есенната миграция в Източна България паралелно на 9 наблюдателни точки, късопръсти ястреби са установени в района на Добруджа при Горичане (13 инд.), Българево (43 инд.), Топола (43 инд.), Безводица (26 инд.), Кремена (11 инд.), Суворово (4 инд.) и Ефрейтор Бакалово (наблюдателна точка Суха река) (1 инд.), в района на Провадия (8 инд.) и Атанасовско езеро (232 инд.), като най-голям брой прелитащи късопръсти ястреби за миграционния сезон са установени на Атанасовско езеро. През 2005 г. есенната миграция на късопръстия ястреб стартира още в началото на месец август и продължава до края на октомври. Интензивна есенна миграция е наблюдавана в средата на септември след което са прелитали единични птици. В периода от 2006 до 2010 г. започват да се провеждат проучвания на миграцията на птиците във връзка с инвестиционни интереси за изграждане на ветрогенератори, като проучванията са съсредоточени основно в Добруджа. При тези проучвания мигриращи късопръсти ястреби са наблюдавани при Българево, Каварна, Хаджи Димитър, Селце, Могилище, Бежаново, Шабла, Василево,

Люляково, Снягово, Добротич, Телериг, Карапелит, Росица, Александрия, Добрин, Станата. Най-голям брой мигриращи късопръсти ястреби са установени през 2006 г. при село Хаджи Димитър – 211 индивида за миграционния сезон. В периода 2008 – 2009 г. проучвания на есенната миграция са осъществени и по поречието на река Дунав и Дунавската равнина, като мигриращи късопръсти ястреби са установени да прелитат в района на село Иваново (в защитена зона „Ломовете“) – 1 индивид, Въбел (в защитена зона „Никополско плато“) – 4 индивида, Песчинското блато (в защитена зона „Комплекс Беленски острови“) - 7 индивида, блатото Кайкуша (в защитена зона „Свищовско-беленска низина“) – 5 индивида и в района на село Златия (в защитена зона „Златия“) – 5 индивида (НБОИ, 2012).

В Световния справочник на миграционните пътища на грабливите птици (Zalles, Bildstein, 2000) като места с миграция на късопръсти ястреби, освен Атанасовско езеро, са посочени Котленска планина, нос Емине, курорта Албена, нос Калиакра, Ломовете, Луда Камчия, Кресна, Пловдив, Софийската котловина, Радовец, долното течение на река Арда.

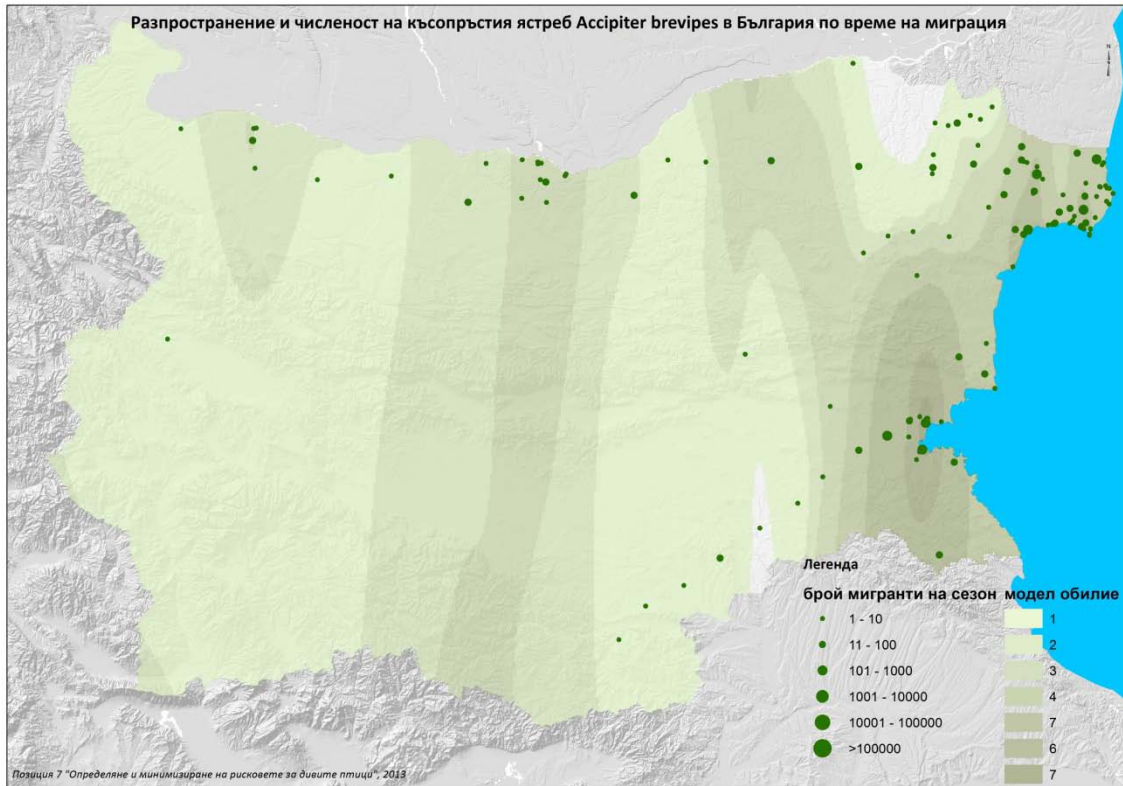
Извън посочените по-горе райони, при случайни наблюдения на птици, късопръсти ястреби са наблюдавани на много места по Северното Черноморско крайбрежие между Балчик и Дуранкулашкото езеро, в района на Бургаските езера, в района на Крумово градище, Коларци, Свобода, Сливница, Стефаново, Горица. Обикновено са наблюдавани единични птици. В района между селата Златия и Игнатово през 2001 г., в курорта Свети Константин и Елена през 2007 г. и около Тюленово през 2009 са наблюдавани групи от по 4 индивида, до нос Калиакра през 2008 г. са наблюдавани 5 индивида (НБОИ, 2012).

През пролетта на 2005 г. при паралелните проучвания на пролетната миграция в Добруджа късопръсти ястреби са установени само при Провадия – 3 индивида. През същия сезон е проведено проучване на пролетната миграция по долината на река Места при село Огняново, като там не са регистрирани късопръсти ястреби. В периода на интензивни проучвания на миграцията в Добруджа, поради засиления инвеститорски интерес за изграждане на ветрогенератори, мигриращи късопръсти ястреби са установени при Бежаново, Пролез, Люляково, Добрин, Александрия, Хаджи Димитър, Стан, Добротич. Най-много късопръсти ястреби за миграционен сезон са прелетели в района на село Пролез и село Добротич през пролетта на 2010 г. – по 10 индивида на миграционен сезон (Герджиков, Илиев, 2010). По време на проучване на пролетната миграция в Дунавската равнина, при село Въбел (защитена зона „Никополско плато“) през 2010 г. са регистрирани 3 мигриращи късопръсти ястреби за миграционния сезон.

В резултат на проучването на есенната и пролетната миграция в рамките на проекта „Минимизиране на рисковете за дивите птици“ в Северна България през 2011 г., бе установено, че късопръстият ястреб прелита над цялата страна източно от Западен Балкан (между Сливата при Дунав и Дуранкулак), като интензивен прелет се наблюдава в Приморска Добруджа (Дуранкулак). Относително активен прелет е регистриран и в Централна Добруджа (Пленимир) и Острово (Лудогорие). По време на проучването на есенната миграция през 2012 г. се установи, че основната част от мигриращите през Южна България късопръсти ястреби са преминали в района на Бургас (между Равнец и Бургас). Западно от Суходол числеността на късопръстите ястреби рязко намалява, като са регистрирани само единични мигранти. В Добруджа интензивен прелет на късопръст ястреб през 2012 г. се наблюдава в централната част (Преселенци), както и при Дуранкулак.

По време на пролетната миграция 2012 г. са установени да прелитат 6 индивида, от които 5 са наблюдавани в Южна България и 1 – в Добруджа. Четири от птиците в Южна България са наблюдавани във вътрешността между Гранитово и Александрово, а един

индивид е регистриран при Ветрен. В Добруджа късопръст ястреб е наблюдаван единствено при Гешаново. Отчетената численост е много по-ниска от птиците, регистрирани да прелитат по време на есенна миграция. В предишни години са установявани повече прелитащи индивиди в Добруджа, но като цяло досега не е регистриран активен пролетен прелет на късопръстия ястреб – максимум 31 индивида са наблюдавани през пролетния сезон на 2010 г., от които 3 в Дунавската равнина, а останалите – в Добруджа.

Фиг. 56 Разпространение и численост на късопръстия ястреб в България по време на миграция на база на наличната информация

Характеристика на миграцията

Численост и фронт на миграцията

По време на пролетна миграция през България са установени да прелитат до 31 късопръсти ястреби (2010 г.), от които 3 в Дунавската равнина, а останалите – в Добруджа. Данни за мигриращи късопръсти ястреби в периода 1995 – 2011 г. има основно от района на Добруджа и Никополското плато, а от 2012 г. – и от района на Бургас, Западна Странджа и поречието на Тунджа. Наблюдава се ясна диспропорция между регистрираните късопръсти ястреби, които прелитат през пролетта и тези през есента. Може да се предположи, че пролетната миграция на късопръстия ястреб е до голяма степен дисперсна, макар да е регистрирана почти изцяло в източната част на страната. Освен това е възможно видът да има съвсем различни трасета по време на пролетна миграция в сравнение с есенната, което подлежи на допълнителни проучвания.

По време на есенна миграция през България са установени да прелитат поне 1097 късопръсти ястреби (2012 г. – Южна България и Добруджа). Фронтът на миграция на

късопръстия ястреб е до голяма степен концентриран в източната част на страната - между Тутракан и морето в Северна България и между Суходол и Бургаския залив в Южна България. Тъй като мигриращи късопръсти ястреби през есента прелитат и през Дунавската равнина, Софийското поле, Тракийската низина и Сакар, то може да се предположи, че цялата мигрираща популация на късопръстия ястреб е между 1100 и 1200 индивида. Райони с най-интензивен прелет на късопръст ястреб са локализиранни по Северното Черноморско крайбрежие близо до морския бряг (Дуранкулак, Хаджи Димитър, Българево, Топола, Балчик, Рогачево), в Централна Добруджа (Преселенци), както и в района на Бургас (между Равнец и Атанасовско езеро). Най-високите сезонни числености в Северна България са отчетени при Хаджи Димитър в Приморска Добруджа (211 инд. – 2006 г.), а в Южна България – при Атанасовско езеро (457 инд. - 2003 г.; Michev at al., 2011).

Интензивност и динамика на прелета

Сезонна динамика

По време на пролетна миграция късопръсти ястреби са установявани да прелитат през България от края на март (28.3.2005 г. – при Провадия; НБОИ, 2012) до средата на май (14.5.2007 г. – при Бежаново; НБОИ, 2012). Няма обособени периоди на активен прелет, но сумарно през годините най-голям брой мигранти са наблюдавани през април. Есенната миграция на късопръстия ястреб започва още в началото на август и продължава до края на октомври, но основната част от птиците преминават през страната ни от втората десетдневка на август до края на септември. През октомври са наблюдавани нередовно единични мигранти. Най-интензивният прелет на късопръсти ястреби е през втората половина на септември, като по-малък пик се наблюдава и в последната седмица на август.

Дневна динамика

Късопръстият ястреб прелита активно почти през целия ден между 8 ч. сутрин и 17 ч следобед. Няма определена закономерност в дневната динамика на прелета в различните изследвани райони на страната. През 2011 г. на наблюдателната точка с най-интензивен прелет - Дуранкулак, активният прелет е бил сутрин и в ранните предобедни часове, а през 2012 г. основно преди обед. Това показва относителна стабилност в дневната динамика през отделено място на проучване. В същия регион обаче (Добруджа) през 2012 г. на друга наблюдателна точка (Преселенци) активен прелет е регистриран през следобедните часове и особено в късните следобедни часове – между 16 и 17 ч. В Южна България в района с най-интензивен прелет – Атанасовско езеро, активният прелет е между 8 и 14 ч.

Повечето регистрирани късопръсти ястреби по време на прелет летят на височина до 200 м, особено в сутрешните периоди до 11 ч и следобед след 15 ч.. В периода между 11 и 16 ч. голям брой птици прелита и на височина между 200 и 500 м. На височина над 500 м са наблюдавани късопръсти ястреби в обедните часове, като в Северна България през 2011 г. са регистрирани малко на брой птици летящи над 500 м, а през 2012г. – по-голям брой.

Височинно разпределение на прелитащите реещи птици

Късопръстият ястреб по време на есенна миграция е наблюдаван да прелита в много широк височинен диапазон - от 5 м до 2000 м., но основната част от птиците прелитат на

височина до 200 м. В Северна България по-голяма част от птиците прелитат ниско на около 50 м, 100м и около 150 м. В Южна България през 2012 г. са отчетени значителен брой птици прелитащи на височина между 200 и 400 м. При проучванията на пролетната и есенната миграция през 2011-2012 г., а също и при предишните паралелни проучвания на миграцията 2004-2005 г. са установени значителен брой птици прелитащи на височина между 50 и 150 м.

Миграционни потоци

Основното направление на прелитащите през есента късопръсти ястреби в източната част на Северна България (Лудогорие, Добруджа) е север – юг, като в най-източните райони до морския бряг, прелетът е в посока на югозапад. През Дунавската равнина не могат да се определят предпочитани миграционни трасета на късопръстия ястреб. В Южна България, в Бургаския регион, където е концентрирана основната част от мигриращи късопръсти ястреби, посоката на прелета е на югозапад.

Използване на района за стационаране и нощуване от реещи птици

Не са намирани нощувки на късопръсти ястреби, но следвайки дневната динамика на прелета, може да се предположи, че видът нощува в румънската и българската част на Добруджа и вероятно в Стара Планина.